

بررسی چگونگی مصرف دارو در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ توسط فرهنگستان علوم پزشکی ایران

«قسمت نشم»

مقدمه

گروه علوم دارویی فرهنگستان علوم پزشکی طرحی پژوهشی پیرامون چگونگی مصرف دارو در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ را تهیه و تدوین نموده است. مجریان این طرح پژوهشی که می‌توان آن را «تجویز و مصرف منطقی دارو» نیز نامید، آقایان دکتر مرتضی نیلفروشان و دکتر احمد شببانی از اعضای گروه علوم دارویی فرهنگستان علوم پزشکی ایران می‌باشند. همکاران اصلی طرح آقای دکتر خسرو بیاتی، خانم دکتر عاطفه واعظی و دکتر حسام شریف‌نیا هستند. دیگر همکاران این طرح پژوهشی عبارتند از:

دکتر لیلا کوتی، دکتر آرزو مبهوت، دکتر یاسمن علویان، دکتر کاوه کاظمیان، دکتر امید تولابی، دکتر فاطمه شهرداری، آقای علی رضانژادنیک و خانم مریم جاذب.

مشاور و ناظر این طرح خوب و راهگشا که می‌تواند نقشه راه آینده مصرف منطقی دارو در ایران باشد، استاد بزرگوار و فخر نظام دارویی و داروسازی ایران مرحوم دکتر عباس شفیعی می‌باشد. ضمن تشکر از گروه علوم دارویی فرهنگستان علوم پزشکی ایران که این طرح را در اختیار نشریه رازی قرار داده‌اند و آرزوی علو درجات برای مرحوم دکتر عباس شفیعی، این طرح را به تدریج و در قسمت‌های مختلف در رازی چاپ می‌کنیم. لازم به یادآوری است که این طرح در بهمن سال ۱۳۹۴ خاتمه یافته است.

اطلاعات نظرسنجی طرح چگونگی مصرف دارو یا تجویز منطقی دارو در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ در مورد عوامل ایجادکننده مصرف غیرمنطقی

۱ - مصرف دارو در ایران غیرمنطقی است.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۴۱	۷۴	۴۶	۳۳۹	۲۴۲	۶/۲۰	۱۵/۵۰	۷۸/۳۰	۷۴۲

۲ - فقدان آموزش درست جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۵	۲۰۶	۸۲	۳۱۷	۱۰۹	۱۱/۱۰	۳۱/۲۶	۵۷/۶۵	۷۳۹

۳ - دانش ناکافی جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۸	۲۳۵	۱۵۱	۲۳۰	۸۷	۲۰/۳۸	۳۶/۸۴	۴۲/۷۸	۷۴۱

۴ - ضعف در تشخیص بیماری‌ها توسط جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۴۵	۲۰۶	۱۵۵	۲۵۱	۸۳	۲۰/۹۵	۳۳/۹۲	۴۵/۱۴	۷۴۰

۵ - عدم اجرای صحیح نظام ارجاع توسط جامعه پزشکی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.								
کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۲	۱۴۱	۱۱۵	۳۰۱	۱۵۱	۱۵/۵۴	۲۳/۳۸	۶۱/۰۸	۷۴۰

۶ - تبلیغات غیرمتعارف صورت گرفته توسط شرکت‌های دارویی برای پزشکان منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۲	۴۹/۰۶	۲۸/۵۷	۲۲/۳۷	۱۲۶	۲۳۸	۱۶۶	۱۵۹	۵۳

۷ - سود بالای حاصل از فروش داروهای گران منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۳۹	۴۲/۶۳	۳۲/۷۵	۲۴/۶۳	۱۰۴	۲۱۱	۱۸۲	۱۷۷	۶۵

۸ - جوایز و هدایای شرکت‌های دارویی به داروخانه‌ها منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۰	۴۰/۴۱	۳۳/۲۴	۲۶/۳۵	۹۵	۲۰۴	۱۹۵	۱۸۲	۶۴

۹ - عدم وجود دستورالعمل‌های درمانی منجر به تجویز غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۳۶	۵۰/۵۴	۲۵/۸۲	۲۳/۶۴	۹۰	۲۸۲	۱۷۴	۱۵۸	۳۲

۱۰ - دسترسی بدون محدودیت مردم به دارو منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۰	۷۱/۴۹	۲۰/۵۴	۷/۹۷	۲۳۷	۲۹۲	۵۹	۱۱۳	۳۹

۱۱ - خود درمانی توسط مردم منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۰	۷۸/۵۱	۱۵/۹۵	۵/۵۴	۳۱۱	۲۷۰	۴۱	۶۶	۵۲

۱۲ - عدم اطلاع صحیح و کافی مردم در مورد داروها منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۱	۷۱/۲۶	۲۰/۵۱	۸/۲۳	۲۳۳	۲۹۵	۶۱	۱۱۸	۳۴

۱۳ - مشغله زیاد جامعه پزشکی و بروز خطاهای پزشکی منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۱	۴۷/۱۰	۲۸/۸۸	۲۴/۰۲	۸۹	۲۶۰	۱۷۸	۱۸۵	۲۹

۱۴ - در دسترس نبودن برخی از داروها که منجر به تغییر اجباری پروتکل‌های درمانی می‌گردد منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۳۸	۴۸/۶۴	۲۸/۳۲	۲۳/۰۴	۸۶	۲۷۳	۱۷۰	۱۸۰	۲۹

۱۵ - عدم اجرای صحیح سیاست ملی دارویی هماهنگ منجر به مصرف غیرمنطقی دارو در کشور می‌شود.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۳۵	۵۲/۸۸	۱۶/۷۳	۲۹/۳۹	۹۴	۳۰۲	۲۱۶	۹۴	۲۹

۱۶ - عدم اجرای صحیح بازآموزی منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۲	۵۲/۳۹	۲۹/۷۸	۱۷/۹۲	۱۴۳	۲۴۵	۱۳۳	۱۸۳	۳۸

۱۷ - عدم وجود فرمولاری مبتنی بر مورد مصرف به‌عنوان معیار تجویز منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۳	۵۱/۱۴	۲۸/۸۰	۲۰/۰۵	۹۳	۲۸۷	۱۴۹	۱۷۳	۴۱

۱۸ - عدم اجرای صحیح نظام ارجاع منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۰	۴۸/۹۲	۲۲/۷۰	۲۸/۳۸	۷۳	۲۸۹	۲۱۰	۱۵۲	۱۶

۱۹ - ارزیابی داروی ایرانی و راحتی دسترسی به این داروها منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۳	۵۳/۰۳	۳۰/۲۸	۱۶/۶۹	۱۰۹	۲۸۵	۱۲۴	۱۷۴	۵۱

۲۰ - اصرار به تجویز فرآورده‌های تزریقی توسط مراکز درمانی منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۳	۵۸/۲۸	۲۱/۲۷	۲۰/۴۶	۱۳۳	۳۰۰	۱۵۲	۱۳۲	۲۶

۲۱ - اصرار بیمار مبنی بر تجویز دارو منجر به تجویز غیرمنطقی داروها می‌شود.								
تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۳	۷۰/۱۲	۱۸/۸۴	۱۱/۰۴	۲۰۵	۳۱۶	۸۲	۱۱۹	۲۱

اطلاعات نظرسنجی طرح چگونگی مصرف دارو یا تجویز منطقی دارو در سال‌های
۱۳۷۹ تا ۱۳۹۲ در مورد عوامل ایجادکننده مصرف غیرمنطقی
در دسته داروهای مورد بررسی

۱ - مصرف آنتی بیوتیک‌ها در کشور به صورت منطقی و به فراخور بیماری صورت می‌گیرد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۰۷	۲۹۰	۳۶	۱۴۳	۶۷	۴۸۵	۶۶/۸۹	۲۸/۲۶	۷۴۳

۲ - مصرف آنتی‌بیوتیک‌های خوراکی به دلیل ارایه این داروها بدون نسخه توسط داروخانه‌ها بالا می‌باشد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۳	۱۱۳	۶۹	۳۳۱	۱۹۳	۹/۳۴	۱۹/۷۶	۷۰/۹۱	۷۳۹

۳ - خوددرمانی و مصرف خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌های خوراکی توسط مردم باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۷	۹۲	۵۷	۳۰۶	۲۵۰	۷/۶۸	۱۷/۳۹	۷۴/۹۳	۷۴۲

۴ - فقدان مهارت در تشخیص بیماری باعث تجویز غیرمنطقی آنتی‌بیوتیک‌های تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۳۸	۱۷۷	۱۱۵	۳۰۴	۱۰۷	۱۵/۵۲	۲۹/۰۱	۵۵/۴۷	۷۴۱

۵ - عدم وجود دستورالعمل‌های درمانی باعث تجویز غیرمنطقی آنتی‌بیوتیک‌های تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.

کاملاً مخالف	مخالف	بدون نظر	موافق	کاملاً موافق	درصد بدون نظرها	درصد کل مخالف	درصد کل موافق	تعداد کل نظردهندگان
۲۶	۱۷۹	۱۸۱	۲۷۷	۷۹	۲۴/۳۹	۲۷/۶۳	۴۷/۹۸	۷۴۲

۶ - عدم وجود سطح‌بندی پزشکان جهت تجویز آنتی‌بیوتیک‌ها باعث تجویز غیرمنطقی آنتی‌بیوتیک‌های تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۲	۵۰/۰۰	۲۹/۱۱	۲۰/۸۹	۸۷	۲۸۴	۱۵۵	۱۷۶	۴۰

۷ - عدم وجود داروهای ضد درد مناسب باعث تجویز غیرمنطقی کورتیکواستروئیدهای تزریقی توسط پزشکان می‌گردد.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۲	۴۹/۶۰	۳۹/۷۶	۱۰/۶۵	۷۹	۲۸۹	۷۹	۲۳۱	۶۴

۸ - خودرمانی و مصرف خودسرانه کورتیکواستروئیدهای تزریقی توسط مردم باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۳	۶۹/۸۵	۲۰/۸۶	۹/۲۹	۱۷۰	۳۴۹	۶۹	۱۲۹	۲۶

۹ - ناآگاهی مردم در خصوص عوارض کورتیکواستروئیدهای تزریقی عامل مصرف بیش از حد این داروها است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۱	۷۱/۹۳	۱۹/۷۰	۸/۳۷	۱۹۶	۳۳۷	۶۲	۱۲۰	۲۶

۱۰ - ارایه بدون نسخه کورتیکواستروئیدهای تزریقی توسط داروخانه‌ها منجر به مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۱	۶۴/۱۰	۲۴/۰۲	۱۱/۸۸	۱۸۵	۲۹۰	۸۸	۱۴۴	۳۴

۱۱ - مصرف زیاد فرآورده‌های تزریقی با حجم بالا به دلیل تقاضای بیماران می‌باشد.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۲	۵۴/۹۹	۲۹/۷۸	۱۵/۲۳	۹۲	۳۱۶	۱۱۳	۱۹۱	۳۰

۱۲ - سود ناشی از تزریق فرآورده‌های تزریقی با حجم بالا در مراکز خصوصی باعث تجویز غیرمنطقی این داروها می‌گردد.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۱	۵۴/۵۲	۲۴/۰۲	۲۱/۴۶	۱۲۶	۲۷۸	۱۵۹	۱۴۲	۳۶

۱۳ - عدم نظارت صحیح بر کار داروخانه‌ها در مورد ارایه بدون نسخه بنزودیازپین‌ها منجر به مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۱	۵۵/۶۰	۲۴/۵۶	۱۹/۸۴	۱۳۴	۲۷۸	۱۴۷	۱۴۸	۳۴

۱۴ - خوددرمانی و مصرف خودسرانه داروهای مسکن باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۲	۷۱/۵۶	۱۷/۱۲	۱۱/۳۲	۱۹۹	۳۳۲	۸۴	۱۰۲	۲۵

۱۵ - سوء استعمال (Abuse) داروهای مسکن مانند استامینوفن کدیین باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۲	۶۶/۱۷	۲۰/۸۹	۱۲/۹۴	۱۸۷	۳۰۴	۹۶	۱۳۳	۲۲

۱۶ - سوء استعمال (Abuse) داروهای تحت کنترل مانند ترامادول باعث مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۷۴۱	۷۰/۴۵	۱۹/۵۷	۹/۹۹	۲۱۷	۳۰۵	۷۴	۱۰۴	۴۱

۱۷ - عدم نظارت صحیح بر داروخانه‌ها در مورد ارایه بدون نسخه داروهای مخدر و مسکن منجر به مصرف غیرمنطقی این دسته از داروها در کشور شده است.

تعداد کل نظردهندگان	درصد کل موافق	درصد کل مخالف	درصد بدون نظرها	کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف
۶۶۹	۵۷/۳۵	۲۷/۶۵	۱۵/۱۰	۱۱۵	۲۶۸	۱۰۱	۱۴۷	۳۸